

Передплата

на «РУСЛАНА» вносить:
 в Австрії:
 на цілий рік 20 кор.
 на пів року 10 кор.
 на чверть року 5 кор.
 на місяць 1-70 кор.
 За границею:
 на цілий рік . . . 16 рублів
 або 36 франків
 на пів року 8 рублів
 або 18 франків
 Поодинокі число по 10 сот.

РУСЛАН

«Виреш ми очи і душу ми виреш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
 бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня
 крім неділь і руских свят
 • 5½ год. пополудня.
 Редакція, адміністрація і
 експедиція «Руслана» під ч. 1.
 пл. Домбровського (Хорунщини). Експедиція місцева в Агенції Соколовського в пасажі Гавсмана.
 Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Рекламіцї неопечатані вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по дні 20 с. від стрічки, а в «Надісланім» 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 с. від стрічки.

Відродина Литви.

(Дальше).

Етнографічна Литва дістала ся, як дальше говорить Гербачевский, польско-литовским панам майже яко добич прав хреста, котрим Польща уярмила «сваволю» поганьства. Литовська шляхта, котра добровільно винародовляла ся, щораз відчувувала ся від народу, мимо острого горстки благородних мужів, особливо священників, що в такім роздвоєню народної душі добачили велику небезпечність. А наслідок сего відокремлення шляхти від народу був такий, що народні маси втратили довіру до шляхти, яко провідників і оборонців. Огірченє протягом столітій збільшало ся, аж в XIX. ст. людова Литва повстала проти шляхотської Литви з живловою силою, а коли литовский нарід перший раз промовив: я є! якийсь переляк переняв спольщених Литовців і Поляків. Сей переляк був виразом загальної і нині ще недуги, котра приказує голосити, що нарід а шляхта, то одно, хоч Міцкевич намагав ся вилічити із сеї недуги і яко розуміне народу вказував вираз волі всіх станів (отже й люду), але здемократизований наліг сеї недуги ще не щез із польської суспільности, котра звичайно думає, що інтелігенція а нарід — то все одно.

Тимто шляхотська Польща і інтелігентно здемократизована Польща, як висловлює ся Гербачевский, відносять ся однаково до відродин Литовців, чудують ся, звідки они взяли ся ті «дикуни», котрі, як їм здавало ся, давно вимерли.

Гербачевский вважає се шкідним, що Поляки суперечать єствованю Литовців, бо кождий нарід повинен тим бути, чим хоче, а боротьба о признанє або запереченє права н а р о д у, себ

то культурно-політичної самостійности є вершком глупоти. Дячого Гербачевский намагав ся пізнати гєнезу сего польско-литовського спору про єство литовського народу.

Польська дипломатія в хвилі зірвання її (1386) р.), а особливо в хвилі віднови її в Городні (1413) р.), визискуючи пораженє Витовта над Борсклою, вже з гори предвиділа, що висність латиньско, польської культури повинна переоголом покори литовско-руську культуру. В дусі сеї аподиктичної певности, сумежної з гордостю, ділали всі польські політики. Литовська шляхта спольщилася більше поверховно, бо приняла лише зверхні ціхи польської культури (мову, звичаї ітп.), але в глибині душі остала Литвино-Білорусинами. В душі своїй литовский шляхтич був звязаний з литовскою землею, напоєною єго кровю, і з тими могилами, що крили моцї тих, котрі оставили єму спомини з минувшини. Се роздвоєнє шляхотської душі було отже ділом односторонної дипломатії польської і виявило ся намогутніше в гєнію Міцкевича, котрого, як каже Гербачевский, нерозуміли ані Поляки ані Литовці лише дятого, що єго творчість оцінювали із становища націоналізму, а нехтуючи зовсім синтетичні засновки, які виражали наднародні мисли у відносинах до нинішнього розуміння народности. Одначе Міцкевич ніколи не голосив апотеози польскости (з понеханєм етнографічної Литви), а навпаки пропагував ідею єдности трех независимих і вільних народів, не в імя інтересу а в імя Христової любови. Із сего висновує Гербачевский, що Міцкевич, говорячи безнастанно про тринародну Польщу, не міг відказувати ані Литві ані Руси тих самих прав, які прислугують польскому народови. Гербачевский кладе також вагу на се, що Міцкевич

ніколи не ідентифікував розуміне шляхотства з розумінем народности, навпаки безнастанно зазначував, що народна ідея повинна бути виразом волі всіх станів, котрі творять нарід.

Після погляду Міцкевича литовська шляхта не конечно повинна бути роздвоєна духово, а навпаки повинна трудити ся спільно з пробудженим людом литовским над подвиженєм народної литовської культури. Литовский люд, яко новий чинник, є неначе тим живлом, що відроджує спольщену шляхту. Шляхта, проживаючи спільно з тим народом, неперечно зрозуміє свої обовязки і вдоволить їм в імя справедливости. Гербачевский вірить в добру волю литовської шляхти, а передовсім вірить в се, що побідить здоровий розум Литовця, а не польска фантазія.

На жаль, каже Гербачевский, се забобонне розуміне литовської народности яко тотожної з народністю польскою безнастанно триває в щирших верствах польської суспільности дякя консерватизмови переважної части керманічів польської опінії публичної.

Народу литовського (очевидно окремого від польського) нема і бути не може лише дятого, що польські політики не бажають сего (так говорили Лешок Борковский et cons. також свого часу і про руский нарід і же й нині не зовсім перевели ся такі, що перечать в єствованю руского народу, самостійного і окремішного від польского і московского — Ред. Русл.). А скоро нема литовського народу (є лише горстка литвиноманів!), розумують польські публіцисти, то не може бути мови про якінебудь права неєствующого народу. Литва належить до нас і не можемо ся єї виречи.

Такого рода «політику фантазії» ведуть польські дневникарі, каже Гербачевский.

Богдан Лепкий.

В різдвяний вечер.

Смеркаєть ся... Ослизлий день
 Між мурами конає.
 В печі червоний блис огонь,
 А в сїнях вітер грає...

Той тихий і сумний настрій
 Несе мене сьвітамп.
 І я лечу на крилах мрій
 До батька і до мамі.

Сніжок паде, як срібний пух,
 Мороз малює квіти.
 Накритий стіл, в куті дїдух,
 Пустують в сїні дїти.

Знайшли собі свистун-оріх
 І свищать в перегони.
 Ляцить в ушах дїточий сьміх,
 З давниці дзвонять дзвони.

Їх звуки в воздуху плывуть
 Хрустальною рікою

Під небозвід. В тім — гамір чуть:
 Йде брацтво з колядою...

Гей! Кілько то минуло літ,
 А я так добре чую
 Кожухів шелест, скрип чобіт
 І щирю пісню тую.

Далекий сьвіт! Великий час!
 Пливуть літа рікою.
 А я все памятаю вас,
 Як йдете з колядою.

Ще й нині чую, як Юрко
 Сьпіває «Бог предвічний»,
 Як сопраном пищить Федько,
 Баском гука Зарічний.

Скрипливий, наболїлий сьпів,
 Такий, як хлопські груди.
 Та хто його раз зрозумів
 Во віки незабуде!

Ще й нині виджу, як Федір
 «Вінчоване» голосить.
 Втворились двері на розтвір
 І батько в хату просить.

І починаєть ся річна
 У нан-отця гостина.

Село ціле єднаєть ся,
 Немов одна родина.

Засїли газди на лавках,
 Начальник на покутю.
 Трищать склянки в сьльних руках,
 На стелю мечуть кутю.

Говорять, що важкі часи,
 Що хибли ячменї,
 Що правди їм нїде нема,
 І — затискають жменї.

Говорять — а слова летять
 Молитвою до Бога.
 Та чи дійдуть, чи долетять?..
 Щаслива їм дорога!

Далекий сьвіт, великий час,
 Пливуть літа рікою!
 Гей! Що чувати там, у вас?
 Чи йдете з колядою?

Чи ще живий Федір, Юрко
 І мій сусід Зарічний?
 Чи й нині, як колись, давно,
 Сьпівають «Бог предвічний»?

Але варто пізнати ті «ideowe przywileje» Поляків на Литві. Зверхня польскість литовської шляхти зовсім не є таким ідейним привілеєм Польщі. Проти сему урочню запротестував у варшавській «prawdzie» (1904) шляхтич Довсин іменем численних шляхтичів. Культура етнографічної Литви також не містить в собі тих привілеїв, ідейові привілеїв литовських Поляків не уповажують зовсім до того рода деспотичних заборговань, бо мусять бути зрівноважені з привілеями литовської народності, отже супроти того треба вважати сі «ideowe przywileje» Поляків на Литві до витворів фантазії польського письменства.

На Міцкевича не можна тут покликати, бо він перший зазначив, що є литовський нарід і співав: «Litwo ojczyzna moja!» і остерігав Поляків, щоби не ідентифікували Литви з Польщею.

(Дальше буде).

Революція в Польщі.

Події, яких видом є найбільші два міста Королівства польського, носять на собі незаперечимі ціхи революції. В Лоди від суботи триває безнастанна борба з російським військом на барикадах, з дахів і вікон затарасованих домів на револьвери і бомби. Головні провід держать соціалісти, мимо того, що рух має також національні основи.

Польська опінія найшла ся трохи заскочена тим ненадійним рухом оружної борби з російським правительством. А вже в найкрутішій положенню найшли ся всеполяки, які як, звісно, вели пропаганду за оружним повстанням, яке після їх думки, мало відродити польський патріотизм. Мануло сорок літ, від послідного польського повстання — голосили всеоляки — прийшло нове покоління, у якого вже зануряє ся память борби за самостійну Польщу; для відродження сеї ідеї треба конче крові ворога або нових мучеників польського патріотизму.

А тепер, коли прийшла така хвиля, *Słowo polskie*, наче той ученик в Гетовій байці кричить: *In die Esche Besen, Besen seids genug gewesen!* На страхополоха задля агітації — мовляв — повстане добре, але не на те, щоби дійсно наражувати ся і умирати мученичою смертю!

«Знають соціалісти — пише *St. p.* — що російське правительтво дусить їх безпощадно, що кровю обаломучених жертв загасить штучні огні революційного палу. Обріхують безлично товпу, котру видають на заріз. В січні в Варшаві і Лоди запевнювано робітників, що в Росії вже вибухла революція і доказувано, що Поляки повинні зазначити солідарність з тою російською рево-

люцією». Вся вина за ріки крові спадає на соціалістів. «Бо моральне ошоломлене — пише *St. p.* — яке знаменує діяльність соціалістів, переходить нині в епідемію божевільства, яке обіймає щораз ширші маси, цілу верству народу. Вправді головна сила народу єго основа — сільський люд — держить ся доси супроти сеї пошести відпорно, але і він, як показують хліборобські страйки, може ім по часті піддати ся».

Тим способом хоче доказати *Słowo polskie*, що революція вже недостатньо приготована. Але котраж революція була коли достатньо приготована? Єї сила не в насильних средствах, якими розпоряджує, а в масі і в духу суспільності. Коли ціла суспільність піднесе ся однодушно, тоді революція мусить затриумфувати. Однак до того, здає ся, не прийде в російській Польщі і по кровавім ігнетенню робітничих заворушень настане там знов на якийсь час зглядний спокій.

Однак сей рух важний є о стільки, що в звязи з іншими проявами невдоволення народів і суспільностей в російській державі против існуючого тепер абсолютистичного порядку, причинить ся до скоршого здійснення так дуже бажаної всіма свободи. *Echo de Paris* доносить з Петербурга, що на вчорашнім засіданню ради міністрів, много міністрів представляло цареві конечність надання конституції, бо революційний рух щораз більше змагає ся, але цар противить ся всяким реформам в конституційнім дусі. Наслідком сего кількох міністрів має подати ся до димісії.

Вчера, як доносить телеграма, якийсь молодий робітняк в Лоди кинув бомбу до козацької стайні. Вибух бомби став причиною смерті 4 козаків і каліцтва 16 козаків, а при тім згнуло кількадесят коней. На ул. Константинівській застрілено позавчера вечером одного жовніра. Тоді відділ піхоти в силі 50 жовнірів, дав три салви у вікна дому, звідки упав стрі. 18 осіб згнуло. Тої ночі убили жовніри 224 осіб. На улицах Лоди боронять ся робітники за барикадами ще від суботи. Від револьверових куль революціоністів згнуло в послідних днях кільканайцять офіцірів.

Революційний рух переносить ся вже на терени копалень вугля в Дуброві. Фабриканти і багатші мешканці утікають масою з тих околиць, бо йде чутка, що має застрайкувати персонал залізниці віденської, варшавсько-берлінської і надвислянської, через що утруднено би довів війська. Копальняні робітники грозять динамітовими замахами на залізницях, если рух поїздів не стане. З Відня доносять, що всі тамошні дописувателі англійських і американських газет вїхали до Лоди і Варшави.

3 державної ради.

Вчорашнє засіданє почало ся о 4 год. по полудни. Президент присьвятив на вступі згадку помершому пос. Зарровому.

По відчитаню внесень на інтерпеляцій, палата відкинула нагле внесенє пос. Шенерера дотично знесеня спільности з Угорщиною, приступила відтак до нарад над наглим внесенєм пос. Дашиньського з візванєм до правительства, щоби власти обходили ся по людски з політичними перебігцями в границях Австрії, які шукують захисту перед переслідуванєм абсолютного російського правительства. В своїй промові внескодавець зобразив теперішній стан революційного руху в Росії і дике давленє єго оргїями тамошної реакції та візвав палату ухвалити нагле внесенє на знак протесту против сумних подій в Лоди.

Міністер внутрішніх справ Біланд Райт заявляє, що від року збільшив ся надзвичайно наплив імігрантів особливо з Росії до Галичини, однак власти, як і приватна інїціятива за відомостию властей всюда розвинули не тільки найбільшу зглядність та приклонність, але і добродійну діяльність задля достарчення імігрантам средств до удержання чи до дальшої подорожки. Тому правительтво не потребує аж окремого візвання, щоби в такий сам спосіб власти поводили ся, як дотепер се чинили.

Відтак палата ухвалила наглість і меритум внесеня.

По доконаню виборів до комісії приступила палата до другого читаня бюджетової провізориї.

Пос. Кльофач зачинає по чеськи, а відтак промовляє по німецки, виступаючи против міністра-президента, якого програмою — після думки бесідника — є германізація і сильний централізм. Президент міністрів не сповнить головних домагань Чехів, бо не зможе внеманципувати ся згід впливу німецьких терористів. Серед переривань Всенімців пос. Кльофач жалує ся на кривди Чехів і підносить, що законодавче забезпеченє прав народної соймової меншости німецької може стати переведене тільки при рівночаснім таким самим забезпеченю чеських меншостей в інших краях австрійської держави, при управильнено організації найвищих трибуналів і міністерств, відповідно до народности, а іменно при переведеню такої засади на Шлезку, в Сїрії та інших краях, замешканих кількома народами. Вводи президента міністрів заявляють ся за удержанєм нещасного «status quo». Обговорюючи справу університетів, бесідник заявляє ся за Берном яко оселю і закидує Молодочехам дезорганізацію чеського народу. До них промовляє бесідник по чеськи, а кінчить по німецки заявою, що чеський нарід не дозволить подиктувати собі згоди коштом своєї політичної чести і коштом своєї будуччини. Порозумінє може наступити тільки після розвзання теперішнього чеського сойму та скликаня нового на підставі загального виборчого права.

Міністер скарбу Козель ствердив, що касові запаси за перших чотири місяці біжучого року уложили ся досить добре, що між іншим безпосередні податки вказують 225 мільонів надвижки, а натомість дохід з консумційних податків вияв о 550 мільонів менший, однак безперечно еще поправить ся. Тому можна надїяти ся правильного розвою державної господарки без надто більших виглядів на надвижку, як минулого року. Вкінці міністер заповів, що в осени правительтво предложить закон про податок від спадщини і даровизн, представляв трудности фінансової савації і покликуював ся на ріжні постанови податкових законів.

Пос. Дідушницький промовляв за уділенєм правительству вотум довіря, а пос. Ганіх (соціаліст) заявив ся против предложєня. На сім замкнено дискусію і вибрано генеральних бесідників; на сім перервано наради.

Міністер торговлі відповідав на інтерпеляцій. Пос. Шенерер застерігає ся в імени Всенімців против уживаня §. 14. і жадає занотованя сего до протоколу.

Підчас голосованя над сим жаданєм виявив ся брак комплету; слідуюче засіданє нині.

Чи й нині мерегтять зірки
Над хаткою старою?
Гей, краю мій! Не знавш ти,
Як тужу за тобою!

Великий час, далекий світ,
Літа як ріки ринуть.
А люди в повени тих літ,
Як у безодни гинуть.

Одних біда з краю жене
В далекий світ, за море,
А других у гроби кладе
Ззараня — хлопське горе.

Старої хати вже нема,
Мерців не воскресити.
Минуло ся!.. А я? А я?
От, шкода говорити.

До землі...

Тямлю, як на свята Великодні
Іздив я в село, зі школи, з міста.
По дорозі баюри, безодні,
Звільна тягнуть ся коні голодні,
Грає віз, як музика троїста.

У повіттю вже пахне весною.
Та зима ще не хоче вступати.
Хоть березовий гай під горою
Умав ся дрібною травою —
В дебрах сніг лежить, як білі плати.

Між корчами цвітуть первоквіти,
Згір струйками біжать бистрі води
Вже дудки з верби скрутили діти
І — нуж грати, нуж тобі трубіти!
Аж луна по чорнім лісі ходить.

І хотілоб ся тоді (не знаю,
Чому, злізти з воза і полями
Йти і кожде дерево обняти в гаю,
І цілувати кожду квітку при ручаю,
І до землі припасти, як до мамі.

Земле моя ти рідна, любя нене!
Витай мені зі святами, з весною.
Покрий ся збіжа лавою густою,
Най буря мимо йде понад тобою,
І най імя твоє буде благословене!

Зрости в своїм родючїм, чорнім лоні
Кождїське зерно, що з сївні упаде.
Най приберуть тебе сади, левади,
І тихий мир нехай між ними сяде —
Блаженні най будуть спрацьовані долоні!

